

Lieta C-519/20

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2020. gada 15. oktobris

Iesniedzējtiesa:

Amtsgericht Hannover (Vācija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2020. gada 12. oktobris

Ieinteresētā persona un sūdzības iesniedzējs:

K

Pieteikuma iesniedzējs un vēl viens lietas dalībnieks:

Landkreis Gifhorn

Pamatlietas priekšmets

Rīkojums konstatēt, ka ar *Amtsgericht* [pirmās instances tiesas] lēmumu ieinteresētās personas tiesības nav tikušas ievērotas tiktāl, ciktāl ir tikusi noteikta aizturēšana izraidīšanas nolūkā laikposmā no 2020. gada 25. septembra līdz 2. oktobrim.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Savienības tiesību, it īpaši Direktīvas 2008/115, interpretācija; LESD 267. pants

Prejudiciālie jautājumi

1. Vai Savienības tiesības, it īpaši Direktīvas 2008/115/EK 18. panta 1. un 3. punkts, ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesai, kas lemj par aizturēšanu izraidīšanas nolūkā, katrā atsevišķā gadījumā ir jāvērtē tiesību normā izvirzītie priekšnoteikumi, it īpaši tas, ka ārkārtas situācija turpinās, ja valsts likumdevējs,

atsaucoties uz 18. panta 1. punktu, valsts tiesībās ir atkāpies no 16. panta 1. punktā izvirzītajiem priekšnoteikumiem?

2. Vai Savienības tiesības, it īpaši Direktīvas 2008/115/EK 16. panta 1. punkts, ir jāinterpretē tādējādi, ka tām pretrunā ir valsts tiesiskais regulējums, atbilstoši kuram uz laiku līdz 2022. gada 1. jūlijam ir atļauta piespiedu kārtā izraidāmo personu izmitināšana ieslodzījuma vietā, lai gan dalībvalstī ir pieejamas īpašas aizturēšanas telpas un tas nav obligāti nepieciešams ārkārtas situācijas dēļ Direktīvas 2008/115/EK 18. panta 1. punkta izpratnē?

3. Vai Direktīvas 2008/115/EK 16. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka “īpaša aizturēšanas telpa” piespiedu kārtā izraidāmo personu turēšanai apsardzībai nav konstatējama jau tādēļ vien, ja:

- “īpašā aizturēšanas telpa” ir tieši pakļauta tam pašam valdības pārstāvim, kuram ir pakļautas ieslodzīto aizturēšanas telpas, proti, tieslietu ministrei;

- “īpašā aizturēšanas telpa” ir organizēta kā ieslodzījuma vietas nodaļa un tāpēc tai gan ir sava vadītāja, bet kā viena no vairākām ieslodzījuma vietas nodaļām tā kopumā ir pakļauta ieslodzījuma vietas vadībai?

4. Ja uz trešo jautājumu tiek atbildēts noliedzoši:

Vai Direktīvas 2008/115/EK 16. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ir konstatējama izmitināšana piespiedu kārtā izraidāmām personām paredzētā “īpašā aizturēšanas telpā”, ja ieslodzījuma vieta izveido īpašu izraidīšanas cietuma nodaļu, šī nodaļa apsaimnieko piespiedu kārtā izraidāmām personām paredzētu īpašu iežogotu teritoriju ar trīs ēkām un no šīm trim ēkām vienā ēkā uz laiku tiek ievietoti tikai ieslodzītie, kuri izciet alternatīvo brīvības atņemšanas sodu vai īsu brīvības atņemšanas sodu, un turklāt ieslodzījuma vieta pievērš uzmanību piespiedu kārtā izraidāmo personu un ieslodzīto nošķiršanai, it īpaši katrai ēkai ir pašai savas palīgtelpas (sava pārgērbšanās telpa, savs medicīnas kabinets, sava sporta telpa) un, lai gan pagalms/ārējā teritorija ir redzama no visām ēkām, katrai ēkai ir sava ar pītu ruļļveida žogu iežogota ieslodzītajiem paredzēta teritorija un tādējādi ēkas nav tieši savienotas?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/115/EK (2008. gada 16. decembris) par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, 16. panta (“Turēšanas apsardzībā [aizturēšanas] apstākļi”) 1. punkts, 18. panta (“Ārkārtas situācijas”) 1. un 3. punkts

Atbilstošās valsts tiesību normas un likumdošanas materiāli

Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet [Likums par ārvalstnieku uzturēšanos, nodarbinātību un integrāciju Vācijas Federatīvajā Republikā] (*Aufenthaltsgesetz – AufenthG*), 62.a panta 1. punkts (no 2017. gada 29. jūlija līdz 2019. gada 20. augustam spēkā esošajā redakcijā); tiesību norma šajā gadījumā piemērojamā daļā bija formulēta šādi: “Aizturēšanu izraidīšanas nolūkā principā īsteno īpašās aizturēšanas iestādēs. [..]”

2019. gada 15. augusta *Zweites Gesetz zur besseren Durchsetzung der Ausreisepflicht* [Otrais likums izceļošanas pienākuma labākai īstenošanai], 1. panta 22. punkts, 6. un 8. pants.

Likumprojekta par Otrā likuma izceļošanas pienākuma labākai īstenošanai 1. panta 22. punktu pamatojums

Īss pamatlīstas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 *Ausländerbehörde des Landkreises Gifhorn* [Gifhornas apriņķa Ārvalstnieku dienestam] (turpmāk tekstā – “pieteikuma iesniedzējs”) ir uzdevums izraidīt Pakistānas valstspiederīgo uz Pakistānu. Ieinteresētajai personai ir pienākums izceļot. Viņš paziņoja, ka viņš brīvprātīgi neizpildīs izceļošanas pienākumu, pēc tam pazuda un vairs nedeļa par sevi ziņu. 2020. gada 11. augustā viņš tika sastapts tūristu autobusā maršrutā Berlīne-Brisele un tika aizturēts. Tajā pašā dienā kompetentā *Amtsgericht* piemēroja aizturēšanu izraidīšanas nolūkā (aizturēšana, gaidot lēmuma izpildi) līdz 2020. gada 25. septembrim. Sūdzību *Amtsgericht* 2020. gada 2. septembrī neapmierināja. Kompetentā *Landgericht* 2020. gada 8. septembrī sūdzību noraidīja.
- 2 Ieinteresētā persona 2020. gada 11. augustā tika pārvietota uz *Justizvollzugsanstalt Hannover* [Hannoveres ieslodzījuma vietu] (turpmāk tekstā – “JVA”) Langenhāgenes nodaļu.
- 3 Pieteikuma iesniedzējs uzsāka pasēs aizstājēj dokumenta saņemšanas procedūru, kurai atbilstoši federālas zemes iestāžu sniegtajai informācijai ir nepieciešamas apmēram sešas nedēļas. 2020. gada 12. augustā ieinteresētajai personai tika rezervēts lidojums. 2020. gada septembra vidū Langenhāgenē saņemtais ieinteresētajai personai paredzētais pasēs aizstājēj dokumenti ir derīgs līdz 2020. gada 31. decembrim un tajā ir atrodams ieraksts par lidojuma datumu, reisa numuru un galamērķi.
- 4 2020. gada 23. septembrī ieinteresētā persona tika aizvesta uz Frankfurtes lidostu. Taču lidsabiedrība viņu nepārvadāja, jo viņš pauda savu nevelēšanos lidot. Šādos apstākļos varēja būt runa tikai par ieinteresētās personas pārvadāšanu apsardzes pavadībā. Lai organizētu pārvadājumu šādā veidā, pieteikuma iesniedzējs lūdza pagarināt aizturēšanu izraidīšanas nolūkā līdz 2020. gada 12. novembrim.

- 5 Tas minēto pamatoja tādejādi, ka, lai sagādātu vēl vienu pases aizstājējdokumentu, atkal ir vajadzīgas apmēram sešas nedēļas. Piespiedu atgriešanās bez pavadīšanas nesolot panākumus. Tāpēc esot plānots organizēt sūdzības iesniedzēja piespiedu atgriešanos ar Bavārijas iestāžu rīkotu čartera reisu 2020. gada 10. novembrī apsardzes pavadībā.
- 6 Pieteikumā iestāde norādīja, ka ieinteresētās personas aizturēšanas vieta joprojām ir paredzēta Hannoveres *JVA* Langenhāgenes nodaļā.
- 7 Iesniedzējtiesa Hannoveres *JVA* Langenhāgenes nodaļu apraksta šādi: Lejassaksijā par piespiedu kārtā izraidāmo personu izmitināšanu galvenokārt ir atbildīga Langenhāgenes nodaļa. To vada ieslodzījuma vietā strādājoša ierēdne. Visu Hannoveres *JVA*, kas ir viens no lielajiem cietumiem Lejassaksijā un kurā atrodas apmēram 600 ieslodzījuma vietas, vada iestādes vadītājs, kurš operatīvi atbild arī par Langenhāgenes nodaļu. Hannoveres *JVA* un tāpēc arī Langenhāgenes nodaļu, tāpat kā citus cietumus Lejassaksijā, uzrauga Tieslietu ministrija, kuru vada tieslietu ministre.
- 8 Teritorija atrodas Langenhāgenes pilsētas nomalē. Šī teritorija ir kādreizējā kazarmu teritorija. Tā ir iežogota ar augstu pītu stieplu žogu. Nodaļas teritorijā atrodas trīs gandrīz vienāda lieluma divstāvu ēkas. Logi ir aizrestoti. Līdzās vienai no ēkām atrodas vēl viena maza ēka un automašīnām paredzēta priekštelpa, kas tiek izmantota kā ieeja apmeklētājiem un iestādes darbiniekiem, kā arī iebraukšanas un izbraukšanas vieta transportlīdzekļiem. Trīs ēku vidū atrodas parkam līdzīgs pagalms ar kokiem, taču tas ir noslēgts un netiek izmantots. Katras ēkas priekšā atrodas nožogota teritorija, kurai piespiedu kārtā izraidāmām personām ir piekļuve attiecīgi divas stundas dienā. Šobrīd tur var tikt ievietotas maksimāli 48 piespiedu kārtā izraidāmas personas (42 piespiedu kārtā izraidāmi vīrieši un 6 piespiedu kārtā izraidāmas sievietes). Pirmajā (1. ēka) uzturas piespiedu kārtā izraidāmie vīrieši. Otrā ēka (2. ēka) atkarībā no noslodzes tiek izmantota sieviešu un citām vīriešu dzimuma piespiedu kārtā izraidāmām personām. Aizturētajām personām ir tiesības uz vienu apmeklējumu dienā, uzturēties vairākas stundas dienā ārā, piekļūt internetam un turēt mobilo telefonu. Uzturēšanās telpas aizņem tikai viena persona; pēc vēlēšanās var notikt vairāku personu izmitināšana kopā. Laikposmā no 2020. gada 25. septembra līdz 2. oktobrim trešā ēka tika izmantota ieslodzītajiem, kuri izcieta alternatīvo brīvības atņemšanas sodu vai īsu brīvības atņemšanas sodu līdz trim mēnešiem. Ieslodzījuma vieta pievērsa uzmanību ieslodzīto nošķiršanai, tātad izpilde notika nošķirtās ēkās, kuras nebija tieši savienotas.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 9 Tiesas ieskatā, atbildot uz jautājumu, vai rīkojums par brīvības atņemšanu laikposmā no 2020. gada 25. septembra līdz 2. oktobrim bija nelikumīgs, Savienības tiesību interpretācijai ir nozīme lēmuma pieņemšanā.

- 10 Iesniedzējtiesas ieskatā nevarēja tikt pieņemts rīkojums par aizturēšanu izraidīšanas nolūkā, ja varēja paredzēt, ka tas tiks izpildīts, pārkāpjot *AufenthG* 62. a panta 1. punktā ietvertu tiesību normu, kas ir jāinterpretē, ņemot vērā Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punkta pirmo teikumu.
- 11 Iesniedzējtiesas ieskatā ieinteresētās personas ievietošana Langenhāgenes nodaļā laikposmā no 2020. gada 25. septembra līdz 2. oktobrim bija pretrunā *AufenthG* 62. a panta 1. punktā ietvertajai tiesību normai. Tas tāpēc, ka aizturēšana izraidīšanas nolūkā netika izpildīta "īpašā aizturēšanas telpā". JVA Langenhāgenes nodaļas gadījumā laikposmā no 2020. gada 25. septembra līdz 2. oktobrim nebija vairs runa par šādu "īpašu aizturēšanas telpu", jo teritorijā līdz ar piespiedu kārtā izraidāmām personām (sūdzības iesniedzējs 1. ēkā) atradās arī ieslodzītie (3. ēkā). "Īpaša aizturēšanas telpa" ir tad, ja brīvības atņemšanas iestādes tiek nošķirtas telpā un no organizatoriskā viedokļa. Šāda nošķiršana attiecīgajā laikposmā nepastāvēja. Proti, trīs ēkas atrodas viena otrai tiešā tuvumā un ir sasniedzamas caur kopēju ieejas telpu vai attiecīgi minēto automašīnām paredzēto priekštelpu. Lai gan Langenhāgenes aizturēšanas izraidīšanas nolūkā nodaļai ir pašai sava vadītāja, taču tajā gan attiecībā uz ieslodzītajiem, gan attiecībā uz piespiedu kārtā izraidāmām personām tika izmantots viens un tas pats ieslodzījuma vietas personāls. Arī ja īpašajām ieslodzījuma vietas ierēdņu zināšanām par ieslodzīto personu uzraudzīšanu, aprūpi un nodrošināšanu ar nepieciešamo (ilgtermiņā) var būt būtiska nozīme, klasificējot cietumu, kurā persona tiek aizturēta izraidīšanas nolūkā, par tādu, kas ietilpst tieslietu pārvaldē, tiesas ieskatā tik un tā ir nepieciešami pasākumi, lai pietiekami nošķirtu ieslodzītos un piespiedu kārtā izraidāmās personas telpā un no organizatoriskā viedokļa.
- 12 Iesniedzējtiesa sava nolēmuma pamatā, pašai interpretējot Savienības tiesības, izmantotu *AufenthG* 62.a panta 1. punktu no 2017. gada 29. jūlija līdz 2019. gada 20. augustam spēkā esošajā redakcijā. Taču šī tiesību norma ar 2019. gada 15. augusta Otrā likuma izceļošanas pienākuma labākai īstenošanai (turpmāk tekstā – "Likums par grozījumiem") 1. panta 22) punktu tika grozīta tādējādi, ka atbilstoši tam bija pieļaujama iepriekš izklāstītā izmitināšana. Taču iesniedzējtiesas ieskatā ar minēto likumu izdarītie grozījumi neatbilst Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punktam, no kura valsts likumdevējs nevarēja atkāpties.
- 13 Valsts likumdevējs, pieņemot Likumu par grozījumiem, gan ir atsaucies uz ārkārtas situāciju Direktīvas 2008/115 18. panta 1. punkta izpratnē. Taču neatkarīgi no jautājuma, vai Likuma par grozījumiem pieņemšanas brīdī šāda ārkārtas situācija pastāvēja, tai šobrīd vēl būtu jāturpinās. Arī ja aizturēšanai (soda izpildei) paredzēto telpu pārslodze COVID-19 pandēmijas dēļ un ar to saistītā lielāka telpas un distancēšanās nepieciešamība aizturēšanai paredzētajās telpās, šķiet, ticama, šīs pārslodzes iemesls nav ārkārtēji liels trešo valstu valstspiederīgo skaits. Arī Likuma par grozījumiem projekta pamatojumā nav ietverts pārlicinošs ārkārtas situācijas izklāsts.

- 14 Tā kā likumdevējs ar Likumu par grozījumiem vēlas atkāpties no Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punkta un šajā ziņā atsaucas uz ārkārtas situāciju tās 18. panta 1. punkta izpratnē, vispirms rodas pirmais jautājums, proti, vai tiesai, kas izskata jautājumu par rīkojumu par aizturēšanu, pašai katrā tiesvedībā par aizturēšanas izraidīšanas nolūkā rīkojumu ir jākonstatē ārkārtas situācija vai arī tai ir jāpieņem likumdevēja konstatējums, pašai nepārbaudot atsevišķo gadījumu.
- 15 Gadījumā, ja tiesai, kura lemj par aizturēšanas piemērošanu, pašai būtu jāpārlicinās par ārkārtas situācijas pastāvēšanu, iesniedzējtiesas ieskatā nepastāv šādas ārkārtas situācijas priekšnoteikumi, kas nozīmē, ka rodas otrs jautājums par to, vai, pamatojoties uz Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punktu, Likumam par grozījumiem ir jāpaliek nepiemērotam.
- 16 Ja arī uz šo jautājumu tiktu atbildēts apstiprinoši, nozīme ir jēdziena “īpaša aizturēšanas telpa” interpretācijai. Ar trešo jautājumu ir jānoskaidro, vai iestāde aizturēšanai izraidīšanas nolūkā jau tās organizatoriskās ietilpšanas tieslietu pārvaldē dēļ nevar būt “īpaša aizturēšanas telpa”. Ja uz minēto tiek atbildēts noliedzoši, ar ceturto jautājumu ir jānoskaidro, kādas konkrētas prasības ir jāizvirza “īpašai aizturēšanas telpai”, it īpaši, vai ieslodzītajiem paredzētas ēkas izmantošana ēku kompleksa nožogojuma iekšienē ir pretrunā tam, lai to raksturotu kā piespiedu kārtā izraidāmajām personām paredzētu “īpašu aizturēšanas telpu”.